

Коломийчук Наталія Михайлівна,
к.е.н., доцент кафедри фінансів ім. С.І. Юрія
Тернопільського національного економічного університету
n.kolomyichuk@tneu.edu.ua

Ситницька Оксана Анатоліївна
Заступник міського голови м. Острог
oksana-rosi@ukr.net

ПЕРСПЕКТИВИ РЕФОРМУВАННЯ БЮДЖЕТНОГО ПРОЦЕСУ В УКРАЇНІ - ШЛЯХ ДО ЕФЕКТИВНОГО ФУНКЦІОНУВАННЯ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Сучасні трансформаційні процеси в Україні визначають нові підходи до формування взаємовідносин у системі державного і місцевих бюджетів. Зміни, що відбуваються у вітчизняній економіці, характеризуються демократизацією суспільного життя та необхідністю формування такої концепції державної регіональної фінансової політики, яка стала б чинником виходу країни з фінансової кризи. Це насамперед зумовлює перенесення значного обсягу здійснюваних витрат (передусім соціальних) на рівень адміністративно-територіальних одиниць, що передбачає наявність стійких

доходів місцевих бюджетів. Наука про місцеві фінанси формується в досить складних умовах. Незабезпечення фінансової автономії місцевого самоврядування, а саме нестача фінансових ресурсів та нестабільність дохідних джерел, стали проблемою загальнодержавної ваги [3].

Процеси посилення демократизації в Україні, виконання міжнародних зобов'язань та перспективи євроінтеграції слугують потужними чинниками розвитку місцевого самоврядування в нашій державі. Неодмінною умовою ефективного функціонування місцевого самоврядування є адекватне реформування бюджетної системи та створення умов для організації бюджетного процесу відповідно до сучасних вимог. Важливе значення для налагодження ефективного

бюджетного менеджменту має всебічне залучення громадськості до процесу ухвалення рішень щодо акумулювання і витрачання суспільних ресурсів. В іншому разі з'являються суттєві перешкоди на шляху досягнення важливих цілей бюджетної політики та різко знижується результативність бюджетних видатків

Одним із небагатьох важелів, який в умовах ринкової економіки здатний реально забезпечувати управління економікою саме і є бюджетний процес. Однак, якщо організаційна, управлінська, інституційна структури бюджетного процесу неефективні, вони самі можуть стати дестабілізуючими чинниками. У зв'язку з цим виникає необхідність глибокого теоретичного переосмислення та методологічного опрацювання підходів до реформування бюджетного процесу як специфічного інструменту управління державними фінансами у відносинах власності та повноважень всіх рівнів влади, що принципово змінюються в сучасних умовах. Саме тому, найперше доцільно з'ясувати основні недоліки та проблеми, що виникають при організації та реалізації бюджетного процесу на місцях [1].

Особливої актуальності питання формування основних векторів розвитку бюджетного процесу набирають в умовах сьогодення, адже від якості прийнятого рішення про місцевий бюджет залежать основні напрями розвитку територіальної громади на визначений період: буде місто, село, чи селище орієнтоване на соціальні потреби населення чи увагу буде звернено на розвиток та модернізацію місцевої економіки. Отже, науково обґрунтована необхідність реформування бюджетного процесу є надзвичайно важливою складовою розвитку суспільних фінансів. Від її вирішення залежить ефективність перерозподілу коштів в адміністративно-територіальній одиниці, своєчасність фінансування бюджетних запитів і відповідних економічних програм.

Нині можна стверджувати, що без реформи бюджетного процесу неможливе подолання кризових явищ у соціально-економічному житті України. Отже, бюджетна реформа є об'єктивною потребою сьогодення. Таке реформування актуальне в трьохвимірній площині: реформа інституційно-правового, інституційно-організаційного та інституційно-

кадрового забезпечення. Реалізація бюджетної реформи передбачає здійснення низки заходів, в тому числі – утворення специфічних організаційно-управлінських інституцій, метою діяльності яких є нормативно-правове та організаційно-кадрове забезпечення реформи, а також координація дій законодавчої та виконавчої гілок влади в питаннях складання, розгляду, затвердження, виконання бюджету та звітування про його виконання в Україні. Водночас, проведення структурних змін неможливе, якщо в країні не буде відповідальної влади, яка не буде змінювати стратегічні орієнтири соціально-економічного розвитку держави на протилежні та яка буде неупереджено оцінювати дії попередників і реально оцінювати свої сили. Така влада можлива лише за наявності висококваліфікованих кадрів, які є носіями «інституційної пам'яті», тому, важливо захистити працівників державної служби і місцевого самоврядування, залучених до організації бюджетного процесу від суто політичних ротацій [1].

Головні напрями змін, які стосуються підвищення ефективності бюджетного процесу на нашу думку виглядають так:

1. Бюджетна та фінансова самостійність місцевих бюджетів.
2. Закріплення за місцевими бюджетами стабільних джерел доходів та розширення дохідної бази місцевих бюджетів.
3. Новий механізм бюджетного регулювання та вирівнювання. Суттєва новація вирівнювання бюджету не за видатками, а за доходами (як у багатьох країнах), що значно стимулює регіони до нарощення доходів.
4. Нова трансфертна політика для посилення відповідальності профільних міністерств за реалізацію державної політики у відповідних галузях.
5. Децентралізація видаткових повноважень та чіткий розподіл компетенцій, сформований за принципом субсидіарності.
6. Поява нових учасників бюджетного процесу – територіальних громад. Громади, об'єднані відповідно до критеріїв, визначених Законом про добровільне об'єднання територіальних громад, мають такі ж повноваження, як міста обласного значення. Однак, органи місцевого

самоврядування в селах, селищах, містах районного значення, що не об'єдналися, позбавляються права на виконання делегованих державою повноважень.

7. Невикористані субсидії та субвенції залишатимуться в розпорядженні місцевого бюджету і можуть бути використані у наступному році. Таким чином відтепер місцеві громади зможуть плавніше планувати деякі видатки свої бюджетів, особливо капітальні.

8. Кошти «фонду регіонального розвитку» мають бути розподілені не пізніше, ніж через 3 місяці після прийняття Державного бюджету (таким чином, у місцевих органів влади буде достатньо часу на їх використання). Місцеві органи влади повинні будуть фінансувати 10% витрат на ці проекти, що, можливо, підвищить якість розроблюваних ними проектів [10].

Разом з тим на сучасному етапі українського державотворення актуалізується проблема покращення відкритості бюджетного процесу на муніципальному рівні. Позаяк населення фактично відсторонене від його проведення, що не відображає демократичні орієнтири розвитку суспільства.

Тому, в умовах формування глобального інформаційного простору потрібно змінити підхід до подачі інформації про бюджет, поліпшити механізм її висвітлення в ЗМІ, на Інтернет-сторінках тощо [4].

Отже, зазначені проблемні аспекти організації бюджетного процесу на місцях вимагають негайного вирішення на кожній його стадії, що в перспективі дозволить забезпечити ефективне управління місцевими фінансовими ресурсами, підвищити результативність, ефективність і прозорість використання бюджетних коштів, уникнути зриву бюджетного процесу через політичні амбіції, підвищити якість головного фінансового документа громади та стане міцним підґрунтям для забезпечення соціально-економічного розвитку окремої адміністративної одиниці і України вцілому.

Список використаних джерел:

1. Бугай Т. В. Сучасні проблеми та вектори розвитку бюджетного процесу в Україні. *Збірник наукових праць Національного університету державної податкової служби України*. 2012. № 2. С. 40–49

2. Звіздай О.В. Місцеві бюджети в умовах децентралізації. *Теорія та практика державного управління*. 2016 №2(53).

3. Муніципальні фінанси: навч. посіб. / За ред. д.е.н., проф. О.П. Кириленко. Тернопіль: Астон, 2015. 360 с.

4. Щербина О. В. Бюджетний процес в Україні в контексті змін бюджетного законодавства. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2015. № 4. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Duur_2015_4_9/

Мочебрда Ольга Анатоліївна

Начальник відділу обслуговування установ національної оборони та правоохоронних органів управління обслуговування розпорядників

коштів та інших клієнтів ГУДКСУ у Волинській обл.

olgaanatoliivnat@gmail.com

СИСТЕМА ДИСТАНЦІЙНОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ КАЗНАЧЕЙСТВА - ІННОВАЦІЙНИЙ БАНКІВСЬКИЙ ПРОДУКТ

Основним завданням Казначейства є реалізація державної політики у сфері казначейського обслуговування бюджетних коштів та бухгалтерського обліку з виконання бюджетів. З метою спрощення та оптимізації взаємодії розпорядників та одержувачів бюджетних коштів у процесі обслуговування в органах Казначейства запровадили електронний формат обслуговування клієнтів з використанням надійних засобів електронного цифрового підпису та новітніх інформаційних технологій.

Пілотні проекти були запуснені у 2014 році і вже у 2016 році усі без винятку казначейські операції почали функціонувати за допомогою програми «Клієнт Казначейства – Казначейство». Уся система дистанційного обслуговування побудована за принципом Інтернет-банкінгу комерційних банків і надає можливість отримувати інформацію в